

Matteus kapitel 5. Övers och komm: Bo Giertz

Evangelium enligt Matteus Kapitel 5 Jesus predikar på berget (Matt 5:1–2)

Översättning

När han såg allt folket, gick han upp på berget. Där satte han sig ned och hans lärjungar samlades omkring honom. Så tog han till orda och gav dem undervisning och sade:

Kommentar

Matteus börjar alltså med en sammanfattning av Jesu undervisning. Han ger oss ett typexempel både på vad Jesus sade och hur det kunde gå till när han undervisade. Jesus ”gick upp på berget”. ”Berget” är höglandet, som reser sig runt omkring Genesarets sjö, som en krans av dominerande höjder. Vid stranden och i backarna ligger åkrarna. Sen följer blockmarker och bergskammar, där småboskapen betar mellan stenarna. Där kan stora skaror samlas utan att trampa ner säden, och där kan en talare synas och höras ut över mängden.

I orienten sitter talaren när han undervisar eller föreläser. Jesus slår sig alltså ned. Närmast omkring honom samlas hans lärjungar. Matteus använder här för första gången det ordet, och förutsätter alltså att Jesus redan har samlat en skara lärjungar, samma sätt som rabbinerna gjorde. Och när det heter, att han ”gav dem undervisning” kan man utgå ifrån att det skedde på det vis som var självklart bland alla lärare i Israel: lärjungarna fick upprepa och inpräglade Mästarens ord tills de hade fäst sig i minnet.

Saligprisningarna (Matt 5:3–12)

Översättning

Saliga de i anden fattiga,
dem hör himmelriket till.
Saliga de som sörjer,
de skall bli tröstade.
Saliga de saktmodiga,
de skall besitta jorden.
Saliga de som hungrar och törstar efter rättfärdighet,
de skall bli mättade.
Saliga de barmhärtiga,
de skall finna barmhärtighet.
Saliga de renhjärtade,
de skall få se Gud.
Saliga de som stiftar frid,
de skall kallas Guds barn.
Saliga de som lider förföljelse för rättfärdighets skull,
dem hör himmelriket till.

Saliga är ni, när de smådar er och förföljer er och ljuger och säger allt ont om er för min skull. Gläd er och jubla, er lön är stor i himmelen. På samma sätt förföljde de ju profeterna före er. Kommentar

Saligprisningarna är inte en katalog över ”kristna dygder”, som det gäller att vinnlägga sig om. Snarare är de en proklamation, ett Guds ingripande. De innebär ett löfte om Guds rike, ett löfte som ges åt en samling människor, som lever i betryck och har svårt att tro att de får vara Rikets barn.

Det är till en bestämd grupp, som Jesus vänder sig – människor som faktiskt existerade i hans omgivning. När han kallar dem ”fattiga” använder han ett uttryck, som var känt redan från Gamla Testamentet. Det syftade på fromma människor, för det mesta fattigt småfolk, som älskade Skrifterna och gudstjänsten och tog det allvarligt med Guds lag och just därför var medvetna om hur mycket som fattades dem. Socialt var de ofta förtryckta och tillbakasatta. Utlämnade och maktlösa som de var, hade de lärt sig att vänta allt av Gud. De var ”de stilla i landet” (Ps 35:20), de som ”väntade på Israels tröst” och ”på förlösning för Jerusalem” (Luk 2:25, 38). De var väl bevandrade i Skriften, de kände till löften om Messias och levde i hoppet om Guds stora ingripande.

När Matteus kallar dem ”fattiga i anden”, medan Lukas bara säger ”fattiga” (6:20), så har vi att göra med olika översättningar av samma arameiska ord. Matteus har velat stryka under att deras fattigdom inte bara var materiell. De kände sig fattiga också på alla andliga tillgångar. Det var det som skilde dem från fariséerna. Deras fromhet hade inte gjort dem säkra och nöjda, utan fattiga och små. Även vi brukar ju tala om ”andens fattigdom” hos människor som tagit Guds krav på fullaste allvar och verkligen vill leva som kristna, men som just därigenom fått se hur mycket som fattas.

Nu säger alltså Jesus, att Guds rike är till just för sådana. Detta är evangelium: Gud kommer till dem. Gud gör det möjligt för dem bli hans barn. Gud tar dem upp i Riket. Jesus står här själv som Guds utsände, som på Guds vägnar lovar dem allt detta. Ännu är Riket dolt, men det kommer och det kommer snart.

Alla de andra saligprisningarna är variationer av samma löfte till samma fattiga människor. De sörjer över allt orätt, både det som sker i världen och det som finns i deras egna hjärtan. När de kallas ”saktmodiga” är innebörden ungefär densamma som i den första saligprisningen. De ”fattiga” är ödmjuka, stillfärdiga. De hävdar sig inte med protester eller våld utan har lagt sin sak i Guds händer. De hungrar och törstar efter rättfärdighet, alltså efter att Gud skall råda, både ute i världen och i deras hjärtan. De är barmhärtiga, därför att de vet att de behöver barmhärtighet. Att de är ”renhjärtade” betyder att deras hjärtan ligger öppna inför Gud, utan förbehåll och utan försök att fuska eller gömma undan något. De stiftar frid, därför att de inte hävdar sig själva, inte strider om prestige och pengar, utan hellre lider orätt. De förlåter och jämnar ut motsättningar. De lider förföljelse och blir illa sedda, just därför att de söker Gud och hans rättfärdighet.

Det är alltså dessa fattiga och missaktade, som Gud nu tar upp i sitt rike. I hans rike blir de tröstade, där blir de mättade, där får de se Gud, där blir de Guds lyckliga barn. När världen döms, möts de av barmhärtighet. De blir ”Guds söner”, som det egentligen står i den sjunde saligprisningen. De upptas i skaran av de himmelska väsen som tjänar och prisar Gud. Detta rike är alltså något som kommer när Gud en gång gör allting nytt. Men det lyser igenom att det redan här är en verklighet, fast man inte nu kan se det med ögonen. Redan här kommer Gud med trösten och barmhärtigheten. Kanske menar också Jesus att det redan här på jorden kommer att upprättas ett Guds herravälde, när Gud griper in. Uttrycket ”de skall besitta jorden” kan tolkas i den riktningen.

Man bör lägga märke till, hur självklart det är för Jesus, att de som tror på evangeliet får lida förföljelse. Redan profeterna fick göra. Så har det alltid varit med Guds ”fattiga” och så kommer det att förbli. Förföljelsen är i hela Nya Testamentet något som man normalt måste räkna med. Det är ett tecken på att man är på rätt väg.

”Lönen” i himmelen är vad som kallas en ”nådelön”. Det är inte en ersättning eller betalning, som man har rätt till. Men det är en Guds gåva – oförtjänt som alla andra – som man har löfte om. Salt och ljus (Matt 5:13–16) Översättning

Ni är jordens salt. Om saltet mister sin sälta, vad skall man då salta det med? Till ingenting duger det, utom att kastas ut och trampas ner av människorna. Ni är världens ljus. Inte kan en stad döljas som ligger på ett berg? Inte heller tänder man ett ljus och sätter det under skäppan. Man sätter det på ljusstaken och då lyser det för alla som är i huset. Så skall ert ljus lysa inför människorna, så att de ser era goda gärningar och prisar er Fader i himmelen. Kommentar

Ni är jordens salt. Även detta är en beskrivning av Rikets barn. Där Jesus blir mottagen, där blir människor ett salt. Utan salt blir maten fadd och skämd. Saltet bevarar från förruttelse. Samma funktion har lärjungarna i världen. I detta faktum ligger en förmaning. Skulle saltet mista sin sälta, så kastar man ut det på bygatan, orientens självklara sopbacke. Troligen menar Jesus detta som ett orimligt antagande. Saltet kan ju inte sluta att vara salt. Lika orimligt borde det vara att en kristen förlorar sin andliga sälta. Här är inte fråga om uppenbart avfall utan om en process som gör lärjungen så lik världen, att ingen längre märker han inte är som alla andra. Då är han värdelös och kastas bort vid räkenskapen.

Ungefär detsamma säger bilden av världens ljus. Det är återigen fråga om ett faktum: lärjungarna är världens ljus. Man kan inte se en stad som ligger på ett berg. Från backarna vid Kapernaum kunde man se det för sina ögon. På andra sidan sjön, på två och tre mils avstånd, låg de grekiska städerna Hippos och Gadara med sina tempel och pelargångar, högst uppe vid synranden. Vid soluppgången avtecknade de sig som siluetter, mot aftonen lyste de guldgula i kvällsljuset. Så har Gud satt sin kyrka i världen. Lärjungen kan inte gömma sig med sin tro. Det vore som att tända den lilla oljelampan och sen stälpa trähyttan (skäppan) som man mätte mjölet med) över den. Då slocknar den. I stället fäster man den i ljusstaken, den höga lamphållaren, på vilken man kunde ställa oljelampan eller hänga upp den i en kedja. Då lyser den ”för alla i huset”. Jesus utgår ifrån att där bara finns ett rum, så som det var vanligt bland hans fattiga landsmän.

Det ljus, som Jesus talar om, är inte någon mänsklig begåvning eller godhet. Det är återskenet av Guds godhet. Jesus själv är ju världens ljus (Joh 8:12). De som hör honom till blir ”ljus i Herren” (Ef 5:8). Det är det ljuset som inte kan gömmas undan. Då slocknar det. Men där det lyser, där får människor se att det sker goda gärningar. Och vad mer är: de märker varifrån de kommer och de prisar Gud för dem. Jesus och lagen (Matt 5:17–20) Översättning

Tro inte, att jag har kommit för att upphäva lagen eller profeterna. Jag har inte kommit för att upphäva utan för att uppfylla. Sannerligen, jag säger er: Förrän himmel och jord förgås, skall inte den minsta bokstav, inte ett enda streck i lagen förgås, inte förrän det allt har fått sin fullbordan. Den som nu upphäver ett enda av dessa minsta bud och lär människorna så, han skall räknas som den minste i himmelriket. Men den som gör och lär som lagen säger, han skall räknas som stor i himmelriket. Ty det säger jag er: om er rättfärdighet inte går långt utöver de skrifflärdes och fariséernas, så kommer ni aldrig in i himmelriket.

Kommentar

Med ”lagen och profeterna” menade man i dagligt tal hela Gamla Testamentet. Jesus säger nu, att ingen skall tro, att han kommit för att upphäva något som står i Skriften. Det behåller sin giltighet, också den minsta bland bokstäverna (Jesus säger ”Jod”, som är minst bland de hebreiska bokstäverna, och nämner de ”streck” som karakteriserade dem.)

Detta kan nu låta som en motsägelse. Det är ju tydligt, att Jesus "upphävde" sabbatsbudet och "lärde människorna så". Han följde inte alla föreskrifter om rent och orent. Och här i bergspredikan ger han omedelbart en utläggning av lagen, som förändrar och skärper vad Moses hade lärt. Förklaringen till detta ligger i Jesu egna ord. Han har inte kommit för att upphäva utan för att uppfylla. Att "uppfylla" betyder här att fullborda och ge uttryck åt det, som är lagens verkliga mening och syfte. Hela Gamla Testamentet var ju en förebild och en förutsägelse, som pekade framåt. Allting, också lagen, hade en djupare syftning, som skulle bli uppenbar, när Messias framträdde. När Messias fullbordar allt, ger han också den rätta tolkningen av lagens innebörd. Samtidigt lägger han en annan grund för frälsningen än lagen. Det är genom tron på Messias som man blir Guds barn. Men lagens krav står kvar. Jesus öppnar inte vägen till Gud genom att slå av på kraven, så att de kan uppfyllas med litet god vilja. Tvärtom skärper han dem. Det nya som har kommit med honom är inte en moderniserad lag, avpassad efter vår förmåga. Utan det är en ny väg till Gud, genom tron på Kristus. Därför kan Jesus säga, att det inte räcker med den strängaste rättfärdighet, som den tiden kände till: de skriftlärdes och fariséernas. I all sin stränghet var den ändå ett fuskverk. Den förvandlade Guds krav till en samling paragrafer, som visserligen var besvärliga men ändå gick att uppfylla. Men Guds krav är större än så. Det är det som Jesus nu visar med en rad exempel. Dråp, vrede och fiendskap (Matt 5:21–26) Översättning

Ni har hört att det är sagt till de gamle: Du skall icke dräpa; men den som dräper han skall ställas inför domstol. Men jag säger Var och en som vredgas på sin broder, han skall ställas inför domstol. Och den som säger till sin broder: Ditt dumhuvud! han skall ställas inför Stora rådet. Och den som säger: Din dåre! han är hemfallen åt det brinnande Gehenna. Om du bär fram din gåva till altaret och där kommer att tänka på, att din broder har något emot dig, så lämna din gåva framför altaret och gå först bort och dig med din broder och kom sen och bär fram din gåva. Gör dig till vän med din motpart, och det snart, medan du ännu är med honom på vägen. Annars kanske din motpart överlämnar dig åt domaren, och domaren åt vakten, och så blir du kastad i fängelse. Sannerligen, jag säger dig: Du kommer inte att slippa ut därifrån, förrän du har betalt din skuld till sista öret.

Kommentar

"Du skall icke dräpa" var ett av de tio buden i Guds lag. Judarna tillämpade det på den yttre gärningen, och i Mose lag fanns bestämmelser om hur en dräpare skulle dömas. Jesus säger nu, att synden sitter lika mycket i hjärtat som i gärningen. Redan att vredgas på sin broder är en synd, som också den kommer under domen. Det fanns förseelser som beivrades vid den lokala domstolen, och det fanns grövre förbrytelser som måste upp inför Stora rådet i Jerusalem. Meningen med Jesu ord är nu, att den som vredgas och skymfar en annan, gör sig skyldig till något, som är lika straffvärt. Redan vreden borde beivras inför domstol. Den som säger "Ditt dumhuvud" (på hebreiska "Raka"), ett skällsord som inte tycks ha hört till de grövre, något i stil med "Din åsna", han förtjänar att komma inför Stora rådet. Detta är naturligtvis inga anvisningar för en borgerlig lagstiftning. Det är Jesu sätt att klargöra, hur allvarligt det är med sådana synder. Att Jesus menar, att det är inför Gud vi är skyldiga och att vi är ansvariga inför hans domstol, det visar det tredje exemplet. Om någon kallar sin broder för "dåre" (vilket hos judarna samtidigt betydde, att han var gudlös), så är han värd att kastas i Gehenna.

Därför är det så viktigt att försona sig, om man vet att man är ovän med någon. Det går inte att komma med sin offergåva till Gud om man inte vill göra sitt för att bli försonad med sin broder. När Jesus sade detta, bestod ännu tempeltjänsten och det var självklart hans åhörare att man där skulle bära fram sina offer. Men orden gäller alljämt bönen offer eller offret av oss själva. Inte heller offern kan bäras fram av den som inte vill förlika sig. Oförsonligheten stänger vägen till Gud, här i tiden och på domens dag. Ännu är vi "på vägen" och det gäller att försona sig genast. När räkenskapen kommer är det för sent. Att då ha en motpart som man inte velat förlåta, det betyder att man har en åklagare, av vilken man överlämnas åt Domaren, och så hamnar man i fängelse. Sedan är det för sent. Ingen kan betala sin skuld till sista öret.

Äktenskapsbrott (Matt 5:27–30)

Översättning

Ni har hört att det är sagt: Du skall icke begå äktenskapsbrott. Men jag säger er: Var och en som ser på en kvinna med lystna ögon, han har redan begått äktenskapsbrott med henne i sitt hjärta. Om nu ditt högra öga förleder dig till synd, så riv det och kasta det ifrån dig. Det är bättre för dig, att en del av din kropp går förlorad, än att du hel och hållen kastas i Gehenna. Om din högra hand förleder dig till synd, så hugg av den och kasta den ifrån dig. Det är bättre för dig, att en av dina lemmar går förlorad, än att hela din kropp hamnar i Gehenna. Kommentar

Så följer nästa punkt där Jesus "uppfyller" lagen och visar dess djupaste innebörd. Åter talar Guds Son. Bara han har myndighet att säga "Men jag säger eder" och gå utöver vad Gud redan har sagt i sitt ord. Och åter ser vi, att Jesus inte upphäver lagen utan tvärtom skärper den. Den gäller inte bara den yttre gärningen utan också hjärtats innersta begär. Och här gäller det allvar. Det är bättre att offra det som man tycker är ett stycke av en själv än att hel och hållen gå förlorad. Det nämligen något hos oss själva, som icke kommer från Gud. Det kan man inte bejaka. Det gäller inte bara att "förverkliga sig själv" och "leva ut sig själv". Det gäller att förverkliga Guds mening med det liv vi fått. Och den meningen finns klart framlagd i Guds lag.

"Gehenna" var från början namnet på dalen utanför Jerusalems södra stadsmur. Under förfallstiden före Jerusalems undergång hade där byggts altaren åt Molok och offrats barn, som brändes upp i eld. Därför blev platsen avskydd

och namnet kom att beteckna den plats, där de otrogna hamnar efter domen. Att Jesus räknar med att det finns en sådan plats, det är uppenbart av en rad ställen i evangelierna. Skilsmässa (Matt 5:31–32) Översättning

Det är också sagt: Den som skiljer sig från sin hustru, han skall ge henne skiljebrev. Men jag säger er: Var och en som skiljer sig från sin hustru — utom för otukts skull — han gör henne till äktenskapsbryterska. Och den som gifter sig med en fränksild, han begår äktenskapsbrott. Kommentar

I Mose lag (5 Mos 24:1) var det medgivet, att en man kunde skilja sig från sin hustru genom att ge henne skiljebrev. Jesus säger nu sina lärjungar, att de inte kan handla på det viset. Gör de det, så begår de äktenskapsbrott. Ett äktenskap kan upplösas ”för otukts skull”. Om den ena maken bryter äktenskapet och inte vill ångra sig, är den andra maken inte längre bunden utan kan skiljas och gifta sig på nytt. Så har vår evangeliska kyrka alltid tillämpat detta ord.

Vad Jesus här säger är som så mycket annat i bergspredikan inte avsett att vara någon borgerlig lag, som alla skall tvingas att leva efter. Det är Guds krav och det vet lärjungarna. Egentligen är det inte någon lag, utan en konsekvens av evangelium. Det är ett nytt sätt att leva, som blir möjligt, när man vet att man är lika värd att dömas som någon uppenbar missdådare, men har fått förlåtelse och får vara med i Kristi rike av ren barmhärtighet. Då kan också man och hustru förlåta varandra och förverkliga äktenskapets mening. De vet att de av Gud själv är förenade till ett och att det är deras uppgift i livet att hjälpa och tjäna varandra. Eder och bedyranden (Matt 5:33–37) Översättning

Ni har också hört, att det är sagt till de gamle: Du skall icke svära falskt utan hålla dina eder inför Herren. Men jag säger er: Ni skall alls inte svära, inte vid himmelen, ty den är Guds tron, inte heller vid jorden, ty den är hans fotapall, inte heller vid Jerusalem, ty det är den store Konungens stad. Inte heller skall du svära vid ditt huvud, ty du förmår inte göra ett enda hårstrå vitt eller svart. Utan tala så att ja är ja och nej är nej. Vad som går därutöver, det är av ondo.

Kommentar

De livliga och talföra orientalerna har ett behov av att krydda sitt tal med kraftiga bedyranden. Ederna spelade en stor roll bland judarna, också i dagligt tal. Man tog Gud till vittne, man band sig med ed att hålla vad man lovat, man avsvor sig all Guds hjälp om man inte menade allvar osv. Hos oss finns det en rest kvar av sådana eder i en del svordomar, vilkas ursprungliga innebörd är att man överlämnar sig åt ondskans makter om man nu inte säger sanningen. I Israel bedyrade man i stället vid Gud. Mot detta reagerade fariséerna och alla fromma israeliter. Man fick ju inte missbruka Guds namn. Som en utväg valde man då att svära vid något annat, som också var heligt. Man uppfyllde alltså – formellt sett – lagens bud. Återigen kräver nu Jesus något mera. Det är fråga om den radikala lydningen och vördningen för Gud, som leder till att man helt och fullt lever efter hans vilja. Då använder man inte surrogater, som inte direkt nämner Gud, men ändå drar in det heliga i oheliga sammanhang. Jesus visar, att allt det man åberopar i själva verket har med Gud att göra. Det vore ingenting att åberopa, om det inte tillhörde Gud. Inte ens sitt eget huvud rör man om, så att man kan sätta det i pant. Man är helt och hållet beroende av Gud, och han begär att man skall vara alltigenom sann, så sann att inga bedyranden behövs. Det skall räcka med ett sanningsenligt ja eller nej. Något mera behövs inte. Det är bara av ondo – eller ”av den Onde”, som orden också kan översättas.

Inte heller detta kan förvandlas till borgerlig lag. Lärjungen förstår att det är Guds krav och försöker rätta sig efter det. Han vet, att man inte kan utnyttja Gud för att ge eftertryck åt sina egna påståenden. Men i en ond värld kan det ändå behövas högtidliga bedyranden, där en människa av kärlek till Gud och hängivenhet för sanningen tar honom till vittne och bekräftar sanningen inför hans ansikte. Sådana eder kunde Paulus använda, och Jesu ord ”Sannerligen (Amen), jag säger eder” är ett sådant högtidligt bedyrande. Självhävdelse och vedergällning (Matt 5:38–42)

Översättning

Ni har hört att det är sagt: Öga för öga och tand för tand. Men jag säger er: Ni skall inte ge er i strid med den som gör illa. Utan om någon slår dig på högra kinden, så håll också fram den andra. Och vill någon processa med dig för att få din livkläd låt honom få manteln med. Och tvingar dig någon att följa med en mil, så gå två med honom. Ge åt den som ber dig, och vill någån låna, så vänd dig inte bort.

Kommentar

”Öga för öga och tand för tand” lyder den klassiska grundregeln för den rättvisa, som kräver gottgörelse och vedergällning. Den kallas jus taliönis och gällde allmänt i antiken, också enligt Mose lag (3 Mos 24:20). Jesus vänder sig nu mot den, men inte bara mot den utan mot all vedergällning. I Guds rike råder en annan ordning. Där kräver man inte ut någon vedergällning. Rikets barn avstår hellre från sin rätt. De vet, att de får vara med i Riket bara därför att Gud efterskänt hela den skuld, som han borde kräva ut av dem. Därför skall också de avstå från att kräva ut sin rätt av andra. Bli man slagen, slår man igen, utan vänder andra kinden till. Vill någon processa, så må han få mer än han kräver. (Jesus nämner här de två standardplagg som man bar på den tiden: en fotsid livklädnad, ett slags lång skjorta närmast kroppen, och en mantel ovanpå den, om etiketten eller vädret krävde det. Bägge dessa plagg har bevarats intill våra dagar i den kyrkliga skruden.) Nästa exempel talar om att ”nödgar” gå en mil. Den som ”nödgar” är någon ämbetsman, kanske en militär ur

ockupationsmakten, som tvingar någon civil att bära hans packning eller visa honom vägen.

Återigen ser vi, att detta sätt att leva inte kan göras till norm för det borgerliga samhället. Där måste rätt vara rätt, och samhällets främsta uppgift är att hålla rätten vid makt. Det säger också Nya Testamentet. Som tjänare åt rättsordningen kan en kristen vara skyldig att hålla på rätten. När Jesus inför domstolen blev slagen av en av rättstjänarna, höll han inte fram andra kinden utan kom med en fråga, som innebar en tillrättavisning (Joh 18:23). Också Paulus kunde åberopa sin lagliga rätt gentemot uppenbara övergrepp från domarnas sida. Men den ordning som råder – och måste råda – i denna världens riken, den gäller inte i Guds rike. Kristi rike är icke av denna världen. Där har man fått förlåtelse och ger förlåtelse. Där kan man bemöta en orätt med en vänlighet eller en tjänst. Där lider man hellre orätt än man kräver ut det som man hade "rätt" till. Att vara sådan som sin Fader i himmelen (Matt 5:43–48) Översättning

Ni har hört att det är sagt: Du skall älska din nästa och hata din ovän. Men jag säger er: Älska era ovänner och bed för dem som förföljer er, som sanna barn till er Fader i himmelen. Han låter ju sin sol gå upp över onda och goda. Han låter det regna över rättfärdiga och orättfärdiga. Om ni älskar dem som älskar er, vad lön får ni för det? Gör inte publikanerna på samma sätt om ni visar er vänliga bara mot era egna, vad gör ni för märkvärdigt med det? Gör inte hedningarna på samma sätt? Var alltså fullkomliga, också ni, liksom er himmelske Fader är fullkomlig.

Kommentar

Till slut kommer ännu en punkt (den sjätte i ordningen), där Jesus ställer himmelrikets nya ordning mot den ordning som råder i denna världen. Han citerar budet: "Du skall älska din nästa" med tillägget "och hata din ovän". Det tillägget finns inte i Gamla Testamentet men det återger en vanlig inställning bland judarna. Som sin nästa räknade man medlemmarna av sitt eget folk. Folkets fiender hörde inte dit. De var ju Guds fiender. De ville göra om intet tron på Gud. Om dem kunde man säga: "Jag hatar dem med starkaste hat" (Ps 139:22). Mot detta ställer Jesus återigen Gudsrikets ordning: att älska sina fiender och bedja för förföljarna. Också i denna världen finns det mycket naturlig godhet och vänlighet. Men den riktar sig självklart mot dem som man sympatiserar med. Detta är något relativt gott, men kristendom är det inte. Det som utmärker Guds barn borde vara, att de liknar sin Fader i himmelen: lika goda, lika generösa, lika slösande i sin kärlek också mot de onda och orättfärdiga.

Så slutar detta avsnitt av bergspredikan med sammanfattningen: Alltså skall ni vara fullkomliga, så som er Fader är. Det kravet kan ingen av oss uppfylla. Och ändå är det rimligt. Guds barn skall likna sin Fader. De skall handla som han. Vore nu detta ett krav, som måste uppfyllas innan vi får vara Guds barn, vore alla utestängda från Riket. Men detta är inte bergspredikans mening. Därför börjar den med saligprisningarna. De riktar sig just till dem, som gärna ville vara Guds barn, men som vet att de inte är värdiga. De får nu höra, att himmelriket hör dem till. Så är det, därför att Guds Messias gör det omöjligt möjligt. Men de som får gå in i Riket, alldeles oförtjänt, de vill av hjärtat leva så som det anstår Rikets barn. Därmed börjar något deras liv. Det blir inte fullkomligt, men det finns där. Det är denna nya rättfärdighet, som Jesus här skildrar. Det är den som övergavs av fariséernas och de skriftlärdes. Den är inte ett villkor för barnskapet, men en följd av det.

Man missförstår alltså bergspredikan om man tror att man här har reglerna för ett jordiskt samhälle. Man kan inte tvinga människor med hjälp av jordiska lagar att leva så som man lever i Guds rike. Samhället kan inte heller behandla dem som kränker rätten, så som man handlar enligt bergspredikan. Lika litet kan man underkänna hela den jordiska rättsordningen (med skilsmässor, edgång, polis, fängelser, försvar osv) därför att det inte är den ordning som råder i Guds rike. Så länge världen står, det också finnas jordiska samhällen. De är byggda på rätt och straff. Men mitt i denna gamla ordning finns något alldeles nytt: den ordning som råder i Guds rike och som förkroppsligas i dem, som för Jesu skull kan älska sina fiender och avstå från sin rätt.

Copyrightregler:

Bo Giertz är upphovsman till såväl översättning som kommentar, Nedladdning och utskrift av såväl översättning som kommentar får endast ske för personligt bruk, All övrig användning av såväl översättning som kommentar måste godkännas av rättsinnehavarna samt Stiftelsen bibelskolan.com åtar sig att förmedla eventuella förfrågningar om vidare användning av översättning och/eller kommentar till rättsinnehavarna.